

თან, ძვირფას ლითონებთან, ნავთობთან, აქციებთან და სხვადასხვა წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტთან.

19.3. კომერციული ბანკის სავალუტო ოპერაციების სახეობები

სავალუტო ოპერაციების წარმოებისათვის კომერციულ ბანკებში შექმნილია სპეციალური სამსახურები, რომელთაც მეტწილად მოიხსენიებენ „ხაზინად“. არცთუ შორეულ წარსულში ისინი იწოდებოდნენ სავალუტო ოპერაციების განყოფილებებად, სამმართველოებად და ა. შ. კომერციული ბანკების ხაზინის სამსახურებში დასაქმებულ თანამშრომლებს დილერები ეწოდებათ და ისინი ოპერირებენ როგორც სავალუტო, ისე ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე, და ასრულებენ კლიენტების დავალებებს და ახორციელებენ ბანკის საკუთარ თუ სპეკულაციურ ოპერაციებს.

როგორც ამ თავის პირველ პარაგრაფში აღინიშნა, გვაქვს სავალუტო გარიგების სამი ძირითადი სახეობა:

- 1) სპოტ გარიგება;
- 2) ვადიანი სავალუტო გარიგება;
- 3) სვოპ ოპერაცია.

სხვადასხვა სავალუტო ოპერაციის ჩატარების დროს გარიგების ტიპის არჩევა რიგ გარემოებებსა და ფაქტორებზეა დამოკიდებული. ჩვეულებრივი, სპოტ გარიგებისგან განსხვავებით, ვადიანი სავალუტო გარიგებები და სვოპ ოპერაციები იძლევიან სავალუტო კურსის ნეგატიური ცვლილებებისგან თავის დაზღვევის შესაძლებლობას, რადგან მომავალში შესასრულებელი სავალუტო ოპერაციის გაცვლითი კურსი დაფიქსირებულია კონტრაქტის დადებისთანავე და არ იცვლება კონტრაქტის ვადამდე, ანუ ესაა სავალუტო რისკის ჰეჯირების ინსტრუმენტები, რომლებიც აზღვევენ ბიზნესის მომავალ სავალუტო ფულად ნაკადებს სავალუტო რისკისაგან.

დავახასიათოთ სავალუტო ოპერაციების ზემოაღნიშნული სამი ძირითადი სახეობა:

1) სპოტ ოპერაციები – ესაა ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის გარიგებების ტიპი, ვალუტის არა უგვიანეს მომდევნო საბანკო დღეს მიწოდების პირობით. სპოტ გარიგებები არის სავალუტო ოპერაციების ყველაზე მობილური საშუალება, რომლის მეშვეობითაც კომერციული ბანკები ახდენენ საკუთარი და კლიენტების სავალუტო სახსრების მოთხოვნილებათა ოპერატიულ დაკმაყოფილებას. ვალუტის შესაბამის ანგარიშებზე ჩარიცხვის თარიღს „ვალუტირების თარიღს“ უწოდებენ. იმის მიხედვით, თუ როდის ხდება ვალუტის მიწოდება, ანუ ვალუტირების თარიღის მიხედვით, სპოტ ოპერაციებში იგულისხმება უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციების სამ ტიპი:

- გარიგება **TOD** (ინგლისური სიტყვიდან *today* – დღეს), რომლის დროსაც ვალუტის მიწოდება ხდება გარიგების დადების დღეს;

- გარიგება **TOM** (ინგლისური სიტყვიდან *tomorrow* – ხვალ), რომლის დროსაც ვალუტის მიწოდება ხდება გარიგების დადების მომდევნო საბანკო დღეს;
- გარიგება, რომლის დროსაც ვალუტის მიწოდება ხდება გარიგების დადების მეორე საბანკო დღეს.

ასეთი ოპერაციები ზოგჯერ მოიხსენიება, როგორც სპოტ გარიგებები, ხოლო ამ დროს დაფიქსირებული კურსები – სპოტ კურსად.

ყველა სავალუტო ოპერაცია ნაღდი გაცვლით ითვლება სპოტ გარიგებად, ხოლო ბანკებს შორის მისი განხორციელების საფუძვლად გვევლინებიან საკორესპონდენტო ურთიერთობები. ბანკები სპოტ გარიგებებს იყენებენ ნოსტრო ანგარიშებზე უცხოური ვალუტის ნაშთების მინიმალური აუცილებელი ოდენობით შენარჩუნებისათვის, ახორციელებენ ერთი ქარბი ვალუტის ნაშთის შემცირებას და მეორე „დეფიციტური“ ვალუტის ნაშთის გაზრდას.

2) რაც შეეხება ვადიან სავალუტო გარიგებებს, ამ ჯგუფში შედიან ის სავალუტო ოპერაციები, რომელთა მიხედვით ანგარიშსწორება ხდება არა მაშინვე ან ორი საბანკო დღის განმავლობაში, არამედ უფრო ხანგრძლივი პერიოდის შემდეგ. რა უბიძგებს გარიგების მხარეებს, დადონ გრძელვადიანი სავალუტო გარიგებები? საქმე ის არის, რომ მათი მეშვეობით კონტრაგენტები ახდენენ რისკების შემცირებას და ვალუტის კურსის მათთვის ნეგატიური ცვლილების დაზღვევას (ჰეჯირება), ასევე იგი კარგი საშუალება, მოგების მისაღებად სპეკულაციური ოპერაციების დროს. ასეთ გარიგების სახეობებად გვევლინებიან წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები, ე. წ. დერივატივები. ვადიანი სავალუტო გარიგებების ცნობილი „წარმომადგენლები“ არიან „სავალუტო ფორვარდები“, „სავალუტო ფიუჩერები“ და „სავალუტო ოფციონები“. დავახანიათოთ თითოეული მათგანი:

- **სავალუტო ფორვარდი** – ესა კონტრაქტი, რომლის მიხედვითაც, ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ფასი დგინდება წინასწარ, ხოლო უშუალოდ ოპერაცია ხორციელდება დათქმული ვადის შემდეგ კონტრაქტის დადების დროს შეთანხმებულ ფასად.

წარმოვიდგინოთ, რომ ექსპორტ-იმპორტის ოპერაციებით დაკავებული კომპანია ორ თვეში ელოდება ლარის შემოსავლებს, რომელთა საშუალებითაც უნდა შეიძინოს აშშ დოლარი და გადაურიცხოს მომწოდებელს. თუკი კომპანიის ხელმძღვანელობა თვლის, რომ დღევანდელი კურსი არის სასურველი ამ ოპერაციის ჩასატარებლად ან სურს თავი დაიზღვიოს მომავალში მისი ნეგატიური ცვლილებისაგან, იგი შეიძენს სავალუტო ფორვარდს, ანუ იყიდის ლარით აშშ დოლარს, ისე რომ კურსი შეთანხმდება გარიგების დადებისთანავე, ხოლო ანგარიშსწორება განხორციელდება 1 თვის შემდეგ, როცა კომპანია მიიღებს ლარებს. როგორც ვხვდებით, ამ დროს არ ხდება არც ლარის და არც აშშ დოლარის გადარიცხვა, უბრალოდ, კომპანიამ იყიდა კონტრაქტი ამ შესყიდვაზე შესაბამისი პირობებით.

სავალუტო ფორვარდების კონტრაქტების ვადა მეტად ცვალებადია და მერყეობს 3 დღიდან 5 წლამდე, თუმცა, ყველაზე გავრცელებულია 1-, 3-, 6-, 9- და 12-თვიანი კონტრაქტები. ფორვარდული კონტრაქტი საბანკო კონტრაქტია და, როგორც წესი, მისი რაიმე სტანდარტიზებული ფორმა არ არსებობს. ფორვარდული კურსის გაანგარიშების საფუძველს წარმოადგენს მიმდინარე, ანუ სპოტ კურსი, რომელიც კორექტირდება პრემიით ან დისკონტით.

არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ფორვარდული კურსი არის მომავალში სავალუტო კურსის პროგნოზირება, ესაა მხოლოდ დაზღვევა მისი ნეგატიური ცვლილებით მიღებული ზარალისაგან, ანუ სავალუტო კურსის ჰეჯირება. რა თქმა უნდა, ფორვარდული კონტრაქტები სპეკულაციური, ანუ დამატებით მოგების მიღების მიზნითაც გამოიყენება.

- **სავალუტო ფიუჩერსი** არის სტანდარტული კონტრაქტი, რომელიც ითვალისწინებს ერთი ვალუტის ყიდვას (გაყიდვას) მეორე ვალუტით გარკვეული პერიოდის შემდეგ კონტრაქტის დადების დროს არსებული კურსით. სავალუტო ფიუჩერსი, როგორც მიხვდით, ძალიან ჰგავს სავალუტო ფორვარდს, შეიძლება ითქვას, მისი ნაირსახეობაცაა, თუმცა, მათ შორის არის არსებითი განსხვავებები, მაგალითად:
  - სავალუტო ფორვარდები მიმოიქცევა ბანკთაშორის ბაზარზე, ხოლო სავალუტო ფიუჩერსები – საბირჟო ბაზარზე;
  - ფორვარდული ბაზრის მონაწილეების წრე შეზღუდულია და მსხვილი კომპანიებითაა წარმოდგენილი, მაშინ, როცა სავალუტო ფიუჩერსულ ბაზარზე მონაწილეობა შეუძლიათ როგორც მსხვილ, ისე წვრილ ინვესტორებს, ფიზიკურ პირებსაც კი;
  - სავალუტო ფორვარდების ვალუტების სპექტრი საკმაოდ ფართოა, მაშინ, როცა სავალუტო ფიუჩერსები მხოლოდ „ძირითადი“ ვალუტებითაა წარმოდგენილი;
  - სავალუტო ფორვარდები ინდივიდუალური კონტრაქტებია და მათი პირობები განისაზღვრება მხარეების მიერ, ხოლო სავალუტო ფიუჩერსები სტანდარტიზებულია ვადების, მოცულობებისა და პირობების მიხედვით;
  - სავალუტო ფორვარდული კონტრაქტები, როგორც წესი, მთავრდება ვალუტის მიწოდებით ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად, ხოლო სავალუტო ფიუჩერსების უმეტესობა მთავრდება ე. წ. „ოფსეტური“ (უკუ) გარიგებით, ანუ არ ხდება ვალუტის რეალური მიწოდება მხარეების მიერ, არამედ ისინი იღებენ სხვაობას, რომელიც მიღებულია გარიგების ფასსა და კონტრაქტის შესრულების დროს ფასებს შორის სხვაობით;
  - ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სავალუტო ფორვარდები უფრო ძვირია, ვიდრე სავალუტო ფიუჩერსები.

თუნდაც ამ შედარებიდან შეიძლება დავაკვანათ, რომ სავალუტო ფიუჩერსები არის ბირჟაზე მიმოქცევადი სტანდარტიზებული კონტრაქტები. მათი თავისებურებაა ისიც, რომ ბანკები ამ შემთხვევაში გვევლინებიან არა გარიგებათა მხარეებად, არამედ მხოლოდ შუამავლებად კლიენტებსა და ბირჟის კლირინგს შორის.

მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა 2013 წლის მარტიდან მის მიერ საერთაშორისო რეზერვების მართვის პროცესში ჩართო ახალი ინსტრუმენტი – ფიუჩერსული კონტრაქტებით ვაჭრობა.

- **სავალუტო ოფციონი** არის წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტი, კონტრაქტი, რომელიც მის მყიდველს აძლევს უფლებას, მაგრამ არ ავალდებულებს, შეასრულოს ვალუტის გაცვლითი ოპერაცია მომავალში, წინასწარ განსაზღვრულ ვადაში, შეთანხმებული მოცულობით და კურსით. ოფციონის გარიგების დროს ორი მხარე მონაწილეობს: ოფციონის გამყიდველი და ოფციონის მყიდველი, რომელიც, თავის მხრივ,

იქნის ვალუტის გარკვეული პირობებით ყიდვის მხოლოდ უფლებას და არა ვალდებულებას.

სავალუტო ოფციონი ჰგავს სავალუტო ფორვარდს, მაგრამ, როგორც აღინიშნა, მისგან განსხვავებით, ოფციონის მყიდველი ალჭურვილია მხოლოდ კონტრაქტის პირობების შესრულების უფლებით და არა ვალდებულებით. ოფციონის მყიდველს შესაძლებლობა აქვს, აირჩიოს სამი ვარიანტიდან ერთ-ერთი: შეასრულოს კონტრაქტის პირობები, უარი თქვას მის შესრულებაზე ან გაყიდოს იგი მესამე პირზე კონტრაქტის ვადის ამონწურვამდე.

ოფციონის ვადა არის დროის ის ხანგრძლივობა, რომლის გასვლის შემდეგაც ოფციონის მყიდველი კარგავს უცხოური ვალუტის ყიდვის ან გაყიდვის უფლებას, ხოლო გამყიდველი თავისუფლდება თავისი ვალდებულებებისაგან მყიდველის მიმართ.

როგორც გასული მასალიდან გვახსოვს, იმის მიხედვით, გამონერლია უცხოური ვალუტის ყიდვაზე თუ გაყიდვაზე, გვაქვს მათი ორი სახეობის ოფციონი: ოფციონი გაყიდვაზე (*put option*) და ოფციონი ყიდვაზე (*call option*). შესრულების პრინციპის მიხედვით არსებობს ასევე ორი სახეობის ოფციონი: ე. წ. „ამერიკული ოფციონი“ და „ევროპული ოფციონი“. პირველი მათგანი მყიდველს უფლებას აძლევს, საკუთარი უფლების რეალიზაცია მოახდინოს ოფციონის პერიოდის ნებისმიერ დღეს, ხოლო მეორე შემთხვევაში – მხოლოდ მისი ვადის ბოლოს, ანუ კონკრეტული თარიღისათვის.

სავალუტო ოფციონები ძირითადად საბირჟო ინსტრუმენტებია. მათთვის ნიშანდობლივია, რომ, ერთი მხრივ, ოფციონის მყიდველისათვის ასეთი კომფორტული პირობების და, მეორე მხრივ, გამყიდველისათვის რისკის მაღალი ხარისხის გამო, ოფციონის მომსახურება ითვალისწინებს გარკვეული საფასურის გადახდას. ესაა ოფციონის პრემია, ანუ ოფციონის კონტრაქტის ფასი, რომელსაც მყიდველი იხდის მისი შეძენისას და რომელიც აღარ ექვემდებარება უკან დაბრუნებას, მიუხედავად იმისა, შესრულდება თუ არა კონტრაქტის პირობები. ოფციონის ფასზე გავლენას ახდენს რიგი ფაქტორები, რომელთა შორის აღსანიშნავია: ვალუტის მიმდინარე კურსი (სპოტი), ოფციონის ვადა, ბაზრის მიმდინარე ტენდენციები (მოთხოვნა-მიწოდება, საბანკო პროცენტები) და სხვ.

3) სვოპ ოპერაციები არის სავალუტო გარიგების სახეობა, რომლის დროსაც საქმე გვაქვს ორ ურთიერთსაპირსპირო საკონვენციო ოპერაციასთან. პირველი მათგანი წარმოადგენს სპოტ, ხოლო მეორე – ვადიან სავალუტო გარიგებას. სვოპ გარიგებები მიეკუთვნებიან საბანკო ოპერაციათა რიგს. მათ ბანკები აქტიურად იყენებენ როგორც ბიზნესსაქმიანობით დაკავებულ კლიენტებთან, ისე ერთმანეთთან ურთიერთობისას. მაგალითად, წარმოვიდგინოთ კომპანია, რომელსაც მოცემული პერიოდისათვის აქვს 1 მლნ აშშ დოლარი ანგარიშზე. ამავდროულად მას აქვს დასაფარავი მიმდინარე ვალდებულებები ლარში, რომლის რესურსები არ გააჩნია. ამასთან, ობიექტური მიზეზების გამო (შესაძლო ნეგატიური კურსთაშორისი სხვაობა), მას არ სურს ანგარიშზე არსებული უცხოური ვალუტის ან მისი ნაწილის კონვერტირება, ვინაიდან რამდენიმე თვეში კვლავ დასჭირდება იგი სხვა უცხოურ ვალუტაში არსებული ვალდებულებების დასაფარავად. სვოპ ოპერაციის მეშვეობით კომპანიას შეუძლია არსებული უცხოური ვალუტით შეიძინოს ლარი, უფრო სწორად, გაცვალოს იგი ლარში, მომავალში კი წინასწარ განსაზღვრული კურსით დაიბრუნოს გაყიდული უცხოური ვალუტა. სვოპ გარიგების დადება შესაძლებელია კომერციულ ბანკთან. კომპანიებს, რომლებსაც აქვთ ურთიერთსაწინააღმდეგო მოთხოვნა

ვალუტების მიმართ, შეუძლიათ აგრეთვე სვოპ ოპერაციების განხორციელება ერთმანეთში.

საქართველოში ბოლო პერიოდში გავრცელება პოვა სვოპ ოპერაციებმა ბანკთაშორის ბაზარზე, როგორც ერთმანეთს შორის, ისე ეროვნულ ბანკთან. აღნიშნულ ოპერაციებს არეგულირებს საქართველოს ეროვნული ბანკის 2005 წლის (შემდეგ 2009 წელს შეცვლილი) დებულება „საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შიდა ბაზარზე სავალუტო სვოპ ოპერაციების განხორციელების შესახებ“. როგორც გასული მასალიდან გვახსოვს, აღნიშნული დოკუმენტის თანახმად, „სვოპ ოპერაცია წარმოადგენს ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის ინსტრუმენტს, რომლის მეშვეობითაც ეროვნული ბანკი წინასწარ განსაზღვრული ვადით, აუქციონის წესით ყიდულობს უცხოურ ვალუტას სპოტ კურსით, მისი ფორვარდული კურსით უკან გაყიდვის პირობით“.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ვადიანი სავალუტო ოპერაციები ამცირებენ იმ კომპანიების სავალუტო რისკს, რომელთაც აქვთ საკუთარი აქტივებისა და ვალდებულებების, შემოსავლებისა და ხარჯების შეუსაბამობა ვალუტაში. ასეთ კომპანიებს საბაზრო ეკონომიკის პირობებში წარმოექმნებათ გაცვლითი კურსის რისკი, ანუ სავალუტო რისკი. სავალუტო რისკი განსაკუთრებულად ზემოქმედებს საერთაშორისო ვაჭრობაში ჩართულ კომპანიებზე. ვინ არის განსაკუთრებით დაქვემდებარებული სავალუტო რისკებზე?

- **ექსპორტიორები** – ადგილობრივ ბაზარზე საქონლის შექმნა-წარმოების ხარჯებს გასწევნ ეროვნულ ვალუტაში, ხოლო ამონაგებს იღებენ უცხოური ვალუტით. ბუნებრივია, ექსპორტიორებისათვის ეროვნული ვალუტის გამყარება ნიშნავს პოტენციურად მეტ ზარალს, რადგან ის ნაკლებ ღირს მთავრებს ექსპორტირებული საქონლის სანაცვლოდ და, პირიქით, ეროვნული ვალუტის გაუფასურება – პოტენციურად მეტ შემოსავალს, ვინაიდან ექსპორტიდან მიღებული უცხოური ვალუტა უფრო მეტი ღირს იქნება, ვიდრე მან დახარჯა.
- **იმპორტიორები** – ქვეყანაში შემოტანილი საქონლის ღირებულებას იხდიან უცხოური ვალუტით, ხოლო ამონაგებს იღებენ ეროვნული ვალუტით. გასაგებია, რომ განსხვავებით ექსპორტიორებისაგან, იმპორტიორისათვის ზარალიანია ეროვნული ვალუტის გაუფასურება, ვინაიდან ის ნაკლებ ღირს მთავრებს, ვიდრე ელოდა, ანუ მას მეტი ღირსის გადახდა მოუწევს უცხოურ ვალუტაში აღებული ვალდებულების დასაფარავად. პირიქით, უცხოური ვალუტის გამყარება იმპორტიორისათვის დამატებითი შემოსავლის მომტანია, ვინაიდან მას უწევს ნაკლები ღირსის გადახდა იმ უცხოური ვალუტის შესაძენად, რომელიც საჭიროა აღებული ვალდებულებების დასაფარავად.
- **ფიზიკური პირები და ის ორგანიზაციები, რომელთაც შემოსავლები აქვთ ეროვნულ (უცხოურ) ვალუტაში და ხარჯები — უცხოურ (ეროვნულ) ვალუტაში.** მაგალითად, ფიზიკური პირისათვის, რომელსაც შემოსავალი აქვს ლარში, ხოლო აღებული კრედიტი – უცხოურ ვალუტაში, ეროვნული ვალუტის გამყარება დამატებითი შემოსავლის მომტანია (ნაკლები ღირსი სჭირდება საჭირო ოდენობით ვალუტის ყიდვას) და, პირიქით – ეროვნული ვალუტის გაუფასურება დამატებითი ხარჯია (მეტი ღირსი სჭირდება საჭირო ოდენობით ვალუტის ყიდვას).
- **კომერციული ბანკები**, როგორც ფინანსური ინსტიტუტები, რომელთა ქსელში თავმოყრილია საზოგადოების თავისუფალი ფულადი სახსრები

და მათი უმრავლესობა ქართულ რეალობაში უცხოურ ვალუტაშია ნომინირებული, უცხოური ვალუტის გაცვლითი კურსის ნეგატიურმა ცვლილებამ შეიძლება უარყოფითად იმოქმედოს კომერციული ბანკების მოგებაზე, კაპიტალზე, ლიკვიდობასა და გადახდისუნარიანობაზე.

19.4. სავალუტო რისკების მართვა და სავალუტო ოპერაციების აღრიცხვა

სავალუტო რისკის მინიმიზაციის მიზნით გამოიყენება ჰეჯირების სხვადასხვა ინსტრუმენტი. სავალუტო რისკის ჰეჯირების ძირითადი მიზანია, თავიდან იქნეს აცილებული გაცვლითი კურსის რყევებისგან გამონწეული გაურკვეველობა. სავალუტო რისკის ჰეჯირების საუკეთესო საშუალებაა „ბუნებრივი ჰეჯირება“, ანუ ბიზნესპროცესების ისეთი დაგეგმვა და წარმართვა, რომ კომპანიის ფულადი ნაკადების მოცულობა (შემოსავლები და ხარჯები) ვალუტების მიხედვით სრულად ან მაქსიმალურად სრულად შეესაბამებოდეს ერთმანეთს და ამგვარად – აცილებული ან მინიმუმამდე დაყვანილი სავალუტო რისკი.

მიუხედავად იმისა, რომ სავალუტო რისკების თავიდან ასაცილებლად კომერციული ბანკები იყენებენ ჰეჯირების ინსტრუმენტებს, მათ შორის განხილულ სავალუტო წარმოებულებს (დერივატივებს), იგი უაღრესად აქტუალურ საკითხად რჩება.

სავალუტო რისკების თავიდან აცილებისა და მათი უარყოფითი გავლენის მინიმიზაციის მიზნით საქართველოს კომერციულ ბანკებში მოქმედებს მსოფლიოში ცნობილი აპრობირებული, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დამტკიცებული „საერთო ღია სავალუტო პოზიციის ლიმიტის დადგენის, გაანგარიშებისა და დაცვის წესი“.

დოკუმენტის თანახმად, **სავალუტო პოზიცია** არის სხვაობა ბანკის უცხოური ვალუტით ფორმირებულ აქტივებსა და ვალდებულებებს შორის. მაგალითად, თუ კომერციულ ბანკს მოზიდული აქვს 50 მლნ აშშ დოლარის დეპოზიტები და სხვა ვალდებულები, ხოლო აქტივში განთავსებულია 55 ან 47 მლნ აშშ დოლარი, შესაბამისად, სავალუტო პოზიცია იქნება 5 (55-50) ან -3 (47-50) მლნ აშშ დოლარი. რა თქმა უნდა, კომერციულ ბანკს შეუძლია უზრუნველყოს ის, რომ აქტივშიც 50 მლნ აშშ დოლარის უცხოური ვალუტა ჰქონდეს, მაგრამ გარემოებებიდან გამომდინარე, იგი დროებით ყიდის „სხვისი“ უცხოური ვალუტის ნაწილს ან პირიქით, „სხვისი“ ლარით ყიდულობს დამატებით უცხოურ ვალუტას.

სავალუტო პოზიციის გაანგარიშებისას ბანკის აქტივებსა და ვალდებულებებში ჩაითვლება როგორც საბალანსო, ისე ბალანსგარეშე აქტივები და ვალდებულებები. ორივე ერთად იწოდება კრებისით სავალუტო პოზიციად. ბალანსგარეშე აქტივებსა და ვალდებულებებში შედის სავალუტო კონტრაქტები უცხოური ვალუტის ყიდვასა და გაყიდვაზე – სპოტური, ფიუჩერსული, ფორვარდული და სვოპური კონტრაქტებით ნაკისრი ვალდებულებები და ოფციონებით გათვალისწინებული უფლება-ვალდებულებები თანხობრივი მოცულობებით.